

Konstanty Adam WOJTASZCZYK

Uniwersytet Warszawski

ie.wdinp@uw.edu.pl

GRANICE NAUKI O POLITYCE JAKO DYSCYPLINY NAUKOWEJ

ABSTRACT Borders of Political Science as a Discipline

The paper discusses the area of Political Science as a discipline and its borders. The four chapters include: terminology and its practical consequences, genesis and development of Political Science, research methods of Political Science and the position of Political Science in comparison to Social and Human Sciences.

Słowa kluczowe: nauki o polityce, politologia, państwo, polityka

Keywords: political science, state, politics

I. NAZEWNICTWO I JEGO PRAKTYCZNE KONSEKWENCJE

We współczesnych językach i państwach występuje wiele określeń dla nauk o polityce¹. Różnorodność nazw w różnych krajach, a nawet w tym samym jest następstwem zróżnicowanych tradycji, ale wynika również z problemów translacyjnych z języka angielskiego i francuskiego. Silny impuls do konceptualizacji nazewnictwa płynie bowiem z obszaru kulturowego anglosaskiego i romańskiego, a w mniejszym stopniu także z germańskiego. W obszarze anglosaskim dominuje pojęcie *political science*, we francuskim *science politique*, a w niemieckim *Politikwissenschaft* lub *Politikwissenschaften*. W Niderlandach używa się pojęcia *Politologia*, które w innych krajach stosowane jest jako nazwa

¹ R. Garner, P. Ferdinand, S. Lawson, *Introduction to Politics*, Oxford 2009, s. 2-3; A.J. Ayer, *Language, Truth and Logic*, Harmondsworth 1971, *Pelican Book*; *What is Politics? The Activity and its Study*, red. A. Leftwich i in., Oxford 1984.

zamienna lub uważana jest za mało adekwatną do określenia przedmiotowej dyscypliny naukowej. Według innego stanowiska przyjęcie nazwy *Politologia* podkreśla odrębność i samodzielność dyscypliny, będąc swoistą nobilitacją jej przedstawicieli². Kierując się krytyką z perspektywy językowej, można zwrócić uwagę na następujące kwestie przy akceptowaniu określonych pojęć:

- „polityczna nauka” jest wprost następstwem tłumaczenia *political science*; z takim ujęciem wiąże się możliwość używania określenia „polityczna” w znaczeniu polityzacji;
- „naukowa polityka” – przy takim sformułowaniu mogą powstawać problemy co do „unaukowienia polityki”, a więc praktyki, w której nauka przychodzi z pomocą, podczas gdy pojęcie nauki powinno określać dyscyplinę teoretyczną;
- „politologia” – sprawia wrażenie pojęcia sztucznie stworzonego³;
- „nauka o polityce” – to bez wątpienia najlepsze określenie, bezproblemowe, zrozumiałe i efektywne w stosowaniu, odzwierciedla ono stan wiedzy naukowej, stan badań i zachodzące procesy; można spotkać tę nazwę wymiennie stosowaną z pojęciem politologii⁴;
- „nauki o polityce” – pluralna forma poprzedniej propozycji odzwierciedla wielodyscyplinarność przedmiotu badań, jak i otwartość dyscypliny na jego rozszerzenie; takie ujęcie oznacza pośrednie pogodzenie się z wizją braku możliwości wyodrębnienia się politologii; efektem ubocznym tej opcji są stałe i o różnym znaczeniu problemy tożsamościowe oraz tendencje odśrodkowe prowadzące do wyodrębnienia kolejnych dyscyplin lub autonomicznych subdyscyplin⁵.

Reasumując, jak się wydaje, pomimo powyższych uwag, najbardziej adekwatną nazwą jest przyjęcie określenia „nauki o polityce”. W konsekwencji otwiera to możliwości podejmowania studiów interdyscyplinarnych z projekcją odpowiednich metod i technik badawczych.

II. GENEZA I ROZWÓJ NAUK O POLITYCE

Zainteresowanie polityką wyrażali już myśliciele starożytności, m.in. Platon, Arystoteles, Cyceon. Oni i ich następcy pisali prace o fundamentalnym znaczeniu pod fundamentalnymi tytułami, takimi jak: *Polityka*, *Państwo*, *Prawa*, *Republika*. Stop-

² W. Jakubowski, P. Załęski, Ł. Zamęcki, *Nauki o polityce. Zarys koncepcji dyscypliny*, Pułtusk 2013, s. 34.

³ D. Berg-Schlosser, T. Stammen, *Einführung in die Politikwissenschaft*, wyd. 7, München 2003, s. 2, *C.H. Beck Studium*.

⁴ Inne stanowisko prezentuje Ryszard Skarżyński, twierdząc, że *politologia to nauka o tym, co polityczne*. Zob.: R. Skarżyński, *Podstawowy dylemat politologii: dyscyplina nauki czy potoczna wiedza o społeczeństwie? O tradycji uniwersytetu i demarkacji wiedzy*, Białystok 2012, s. 256-257.

⁵ W.-D. Narr, *Theoriebegriffe und Systemtheorie*, Stuttgart 1969; E. Voegelin, *Die neue Wissenschaft von der Politik. Eine Einführung*, München 1959, s. 34-43.

niowo postępująca autonomizacja sfery politycznej wobec ekonomicznej, społecznej i aksjologicznej otworzyła drogę dla politologii jako dyscypliny naukowej i kierunku kształcenia.

Procesy tworzenia nowych dyscyplin naukowych rozpoczęły się już w wiekach średnich. Ich przyspieszenie następowało w kolejnych okresach w związku z pojawieniem się i rozwojem gospodarki rynkowej, społeczeństwa obywatelskiego i demokracji politycznej. Nauki humanistyczne i społeczne zaczęły stanowić autonomiczne obszary badań. Politologia zaczęła się stopniowo wyodrębniać w ramach nauk humanistycznych i społecznych od połowy XVIII do XIX w.

Pojawiły się problemy będące przedmiotem jej zainteresowania, takie jak: pochodzenie i istota państwa i władzy, relacje między gospodarką rynkową, społeczeństwem obywatelskim i sferą polityczną, suwerenność narodowa, prawa i wolności człowieka, forma rządu itd. W praktyce politycznej pojawiły się i rozwijały istotne dla współczesnych rozwiązań ustrojowych instytucje, w tym m.in.: partie polityczne, parlamentaryzm, podział władzy, system wyborczy. Nauka polityczna zaczęła odróżniać się od socjologii czy ekonomii politycznej. Stopniowo narastał proces finalizowania instytucjonalizowania się politologii jako samodzielnej dyscypliny naukowej z własnym przedmiotem i metodologią. Następował on na przełomie XIX i XX w. W tym okresie rozwijały się różne systemy polityczne wraz z instytucjami, normami i relacjami. Zaczęły formułować się narodowe szkoły politologiczne (USA, Wielka Brytania, Francja, Niemcy).

Pojawiają się wybitni politolodzy, politologiczne dzieła oraz czasopisma. W 1903 r. utworzono Amerykańskie Towarzystwo Nauk Politycznych. Stopniowo politologię zaczęto włączać do kierunków studiów uniwersyteckich. Po II wojnie światowej nastąpił intensywny rozwój nauk o polityce. Znacznie rozszerzył się przedmiot badań obejmujący systemy polityczne, proces polityczny, partie polityczne, grupy interesu i ruchy polityczne, kulturę polityczną, świadomość społeczną, środki masowej komunikacji, przywództwo polityczne, elity, korporacjonizm i neokorporacjonizm, myśl polityczną i problemy metodologiczne.

W 1949 r. pod patronatem UNESCO utworzono Światowe Towarzystwo Nauk Politycznych wnoszące znaczący wkład w rozwój badań politologicznych. Jego działalność przyspieszyła rozwój narodowych towarzystw politycznych. Wielkie znaczenie dla rozwoju zachodnioeuropejskiej politologii miały liczne amerykańskie publikacje dotyczące różnych problemów polityki, a także nowe centra naukowe i edukacyjne oraz czasopisma naukowe o zasięgu ogólnokrajowym i regionalnym. Rozwój politologii we Francji doprowadził m.in. do utworzenia Narodowej Szkoły Administracji, Instytutu Badań Politycznych na Uniwersytecie Paryskim, Narodowego Funduszu Nauk Politycznych, a także Francuskiego Stowarzyszenia Nauk Politycznych. W 1956 r. wprowadzono naukowy stopień doktora.

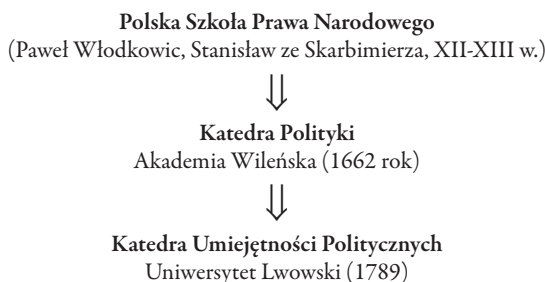
Główne kierunki współczesnych wybranych szkół politologicznych

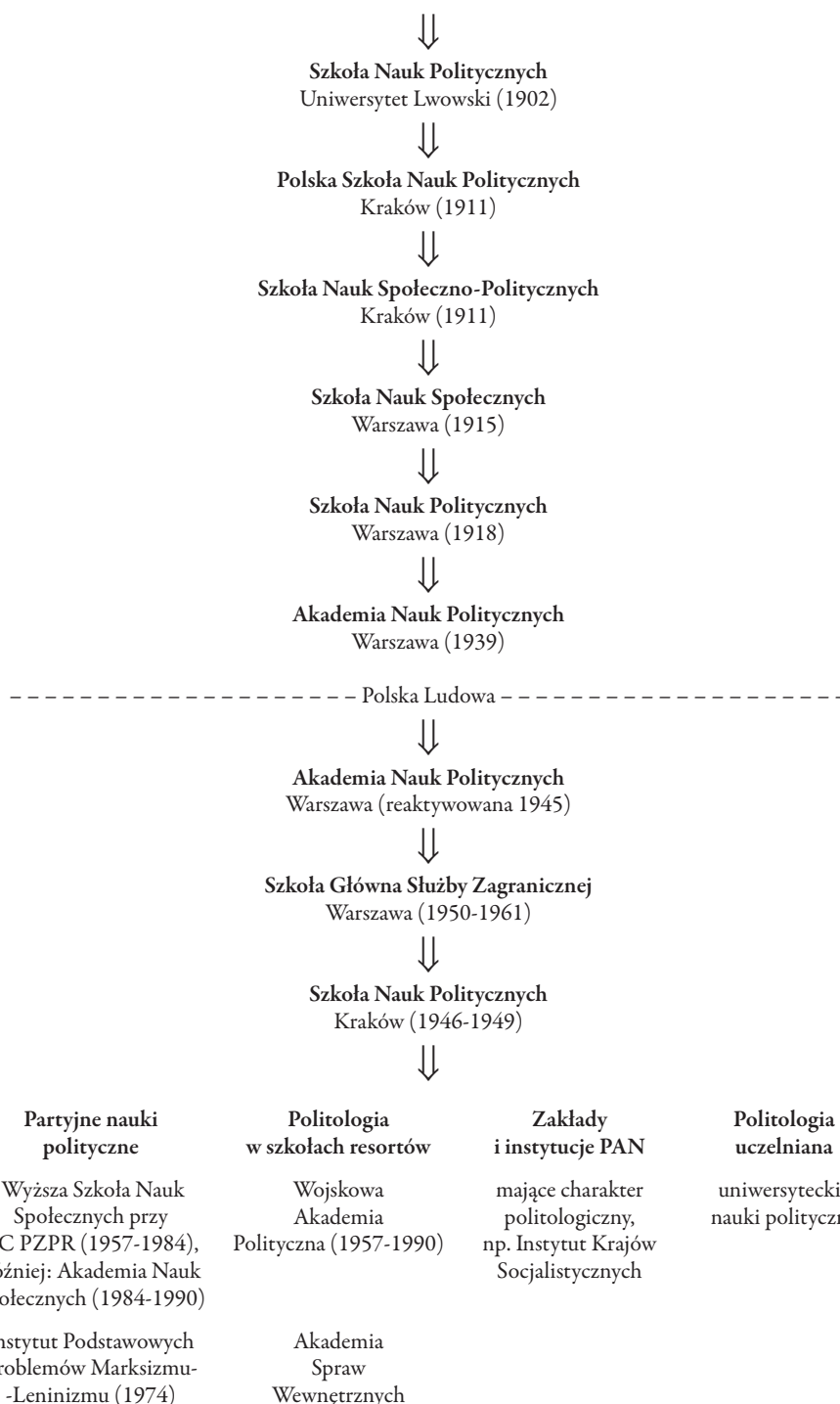
POLITOLOGIA			
Amerykańska	Angielska	Francuska	Niemiecka
<ul style="list-style-type: none"> – problemy teoretyczne, w tym w szczególności politycznego sterowania, politycznej modernizacji, polityki międzynarodowej i politologii porównawczej; – badania porównawcze z wykorzystaniem badań empirycznych; – badania dynamiki opinii społecznej; – konstytucyjne podstawy i zasady władzy politycznej 	<ul style="list-style-type: none"> – ekonomiczne, socjologiczne i społeczno-psychologiczne ukie-runkowanie badań; – teorie: konfliktu, kompromisu i pluralistycznej demokracji; – analizy angielskiego systemu politycznego; – system wyborczy i psychologia politycznych zachowań wyborców; – mechanizmy politycznego wpływu na rząd i parlament 	<ul style="list-style-type: none"> – badanie grup społecznych zaangażowanych w stosunki polityczne; – badanie istoty władzy i mechanizmów rekrutowania elit; – badanie racjonalnych i irracjonalnych elementów polityki; – badanie strategii ruchów i partii politycznych; – badanie kryzysów politycznych i politycznej socjalizacji; – technologia polityki i marketingu politycznego 	<ul style="list-style-type: none"> – badania w zakresie filozofii polityki ze zwróceniem szczególnej uwagi na metody psychoanalizy i odwoływania się do filozoficznych tradycji neokantyzmu i renesansu Webera; – analizy społecznej istoty totalitaryzmu, jego źródeł, form i przejawów; – badanie konfliktów społecznych, ich specyfiki, budowanie ich typologii

Na uniwersytetach francuskich wprowadzono nowy kierunek „prawo konstytucyjne i instytucje polityczne”. W 1950 r. w Wielkiej Brytanii utworzono Stowarzyszenie Badań Politycznych Zjednoczonego Królestwa. W latach 1960-1980 znacznie rozwinęła się politologia zachodnioniemiecka. Prowadzone współcześnie przez niemieckich politologów badania dotyczą teorii polityki, historii myśli politycznej, antropologii filozoficznej, teorii procesów politycznych, instytucjonalizmu porównawczego itd., a także instytucji politycznych, grup interesu, partii politycznych, polityki zagranicznej i wewnętrznej oraz systemu terytorialno-administracyjnego.

Podobny rozwój nastąpił w innych krajach europejskich. Badania i edukacja politologiczna są prowadzone na ponad czterdziestu krajowych uniwersytetach. Polskie ko-rzenie nauk o polityce sięgają średniowiecza i renesansu.

Poniższy schemat przedstawia ważne fakty z prób instytucjonalnego rozwoju polskiej politologii.

----- III RP -----

Politologia PAN

Instytut Studiów
Politycznych PAN

Politologia uczelniana

publiczne szkoły wyższe

niepubliczne szkoły wyższe

Reprezentacja
środowisk politologówPolskie Towarzystwo
Nauk Politycznych od 1957Komitet Nauk
Politycznych PANKomitet Nauk o Pracy
i Polityce Społecznej

Opracowano na podstawie: W. Jakubowski, P. Załęski, Ł. Zamęcki, *Nauki o polityce. Zarys koncepcji dyscypliny*, Pułtusk 2013, s. 46-51; B. Krauz-Mozer, P. Borowiec, P. Ścigaj, *Kim jesteś, politologu? Historia i stan dyscypliny w Polsce*, t. 1, Kraków 2011, s. 37 i nast.; K.B. Janowski, *Politologii polskiej meandry*, „Przegląd Politologiczny” 2011, nr 1.

Rozwój nauk o polityce w Polsce po II wojnie światowej można podzielić na dwa etapy zdeterminowane uwarunkowaniami ustrojowymi: okres Polski Ludowej i III RP. Okres Polski Ludowej cechuje zdeterminowanie badań politologicznych ograniczeniami ideologicznymi, co w praktyce przejawiało się w instytucjonalno-historycznym wymiarze badań, w ograniczonym zakresie podejmowania studiów empirycznych, i niejednokrotnie miało wpływ na jakość i charakter wysuwanych konkluzji.

Polska politologia okresu socjalizmu, w porównaniu z jej odpowiednikami w innych ustrojach tożsamych, miała większy zakres autonomii, zarówno co do przedmiotu badań, jak i ich internacjonalizacji. Był to jednakże czas powiększania deficytu w rozwoju politologii w Polsce w porównaniu z ustrojami Europy Zachodniej i USA. W III RP pojawiła się pluralizacja zarówno prowadzonych programów dydaktycznych, jak i badań naukowych. Liczbowy wzrost kandydatów na studia i studentów w pierwszym piętnastoleciu po przełomie postawił politologię wśród najbardziej popularnych kierunków studiów proponowanych w ponad 200 krajowych uczelniach.

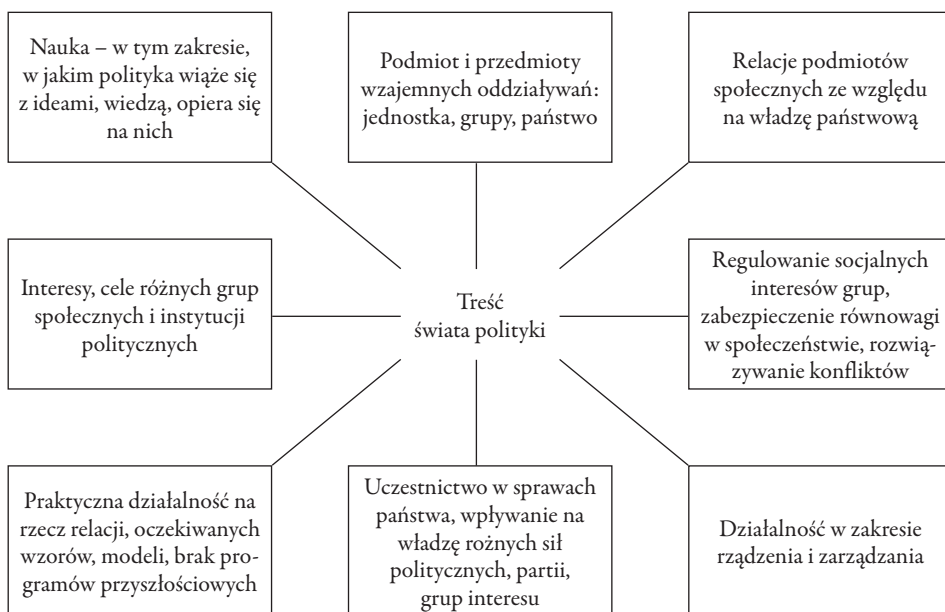
Zwiększyła się znacznie liczba absolwentów przy mniejszym wzroście liczby politologów – nauczycieli akademickich. Ten fakt wpływał na jakość kształcenia. Wraz z niżem demograficznym liczba kandydatów na studia zmniejszyła się. Powstają nie tylko problemy finansowe, ale również związane z kształtem programu i sposobem jego realizacji. Problemem kontrowersyjnym jest komercjalizacja programu studiów – jak daleko powinno następować urynkowienie studiów politologicznych?

Badania politologiczne w III RP uległy znacznemu rozszerzeniu w sensie podejmowanej tematyki, jak również znaczącemu wzbogaceniu warsztatu badawczego. Problemem pozostaje innowacyjność badań oraz ich finansowe zabezpieczenie⁶.

⁶ A. Chodubski, *Wstęp do badań politologicznych*, Gdańsk 2004; *Politologia w Polsce. Stan badań i perspektywy rozwojowe*, red. T. Łoś-Nowak, Toruń–Wrocław 2001; F. Ryszka, *Nauka o polityce. Rozważania metodologiczne*, Warszawa 1984; *Wprowadzenie do nauki o państwie i polityce*, red. B. Szmulik, M. Żmigrodzki, Lublin 2002; E. Zieliński, *Nauka o państwie i polityce*, Warszawa 1999; A. Żukowski, *Politologia jako dyscyplina naukowa i kierunek kształcenia. Zarys problematyki*, Olsztyn 2006.

III. PRZEDMIOT I METODY BADAWCZE NAUK O POLITYCE

Nauki o polityce, jak każda inna dyscyplina naukowa, mogą być scharakteryzowane poprzez przypisywany im przedmiot, cel badań i metody badawcze. Przedmiotem materialnym jest fragment badanej rzeczywistości analizowanej przez daną dyscyplinę naukową. W przypadku nauk o polityce są to realne przejawy tego, co polityczne.

Źródło: L. Pal, *Public Policy Analysis. An Introduction*, Scarborough 1992, s. 11-17; *Politologija*, red. M.A. Wasilik, Moskwa 1999, s. 8.

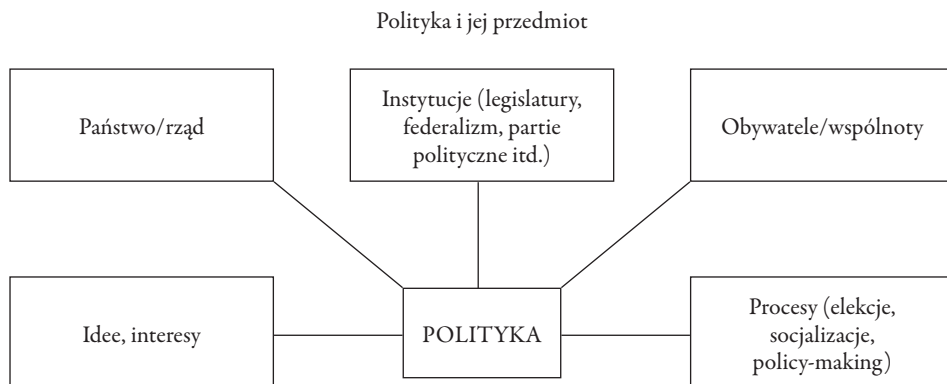
Podstawowymi obiektami badań politologicznych są państwo, władza i stosunki władzy jako zjawisko społeczne.

Konkretyzując przedmiot badań politologicznych, można wymienić społeczno-polityczne i teoretyczne podstawy polityki, systemy polityczne, kulturę polityczną, instytucje polityczne, proces polityczny i rozwój polityczny, system stosunków międzynarodowych wraz z występującymi tam strukturami i wypełnianymi funkcjami. Badania politologiczne powinny obejmować aspekty: historyczny, konkretno-empiryczny i teoretyczny.

Cele badań politologicznych wiążą się z analizą zmierzającą do rozpoznania zjawisk, procesów i instytucji będących punktem odniesienia dla politologii.

Metody badawcze stosowane w naukach o polityce rozwijały się wraz z rozszerzaniem przedmiotu badań. Jako instrumenty analizy i sposobów weryfikacji zakładowych hipotez wzbogacały się w czterech etapach:

- okres historyczny (do XIX w.) – charakteryzujący się w przeważającej mierze podejściami: dedukcyjnym, logiczno-filozoficznym i moralno-aksjologicznym;
- okres instytucjonalizmu (XIX w. – początek XX w.) – z typowymi podejściami: historyczno-porównawczym i normatywno-instytucjonalnym;
- okres behawioryzmu (1920-1970) – związany z rozwojem metod ilościowych;
- okres postbehawioralny (70. – współczesność) – przejawiający się we współlistnieniu tradycyjnych i nowych metod badawczych.

Źródło: M. Eagles, L. Johnston, *Politics. An Introduction to Democratic Government*, Peterborough 2004, s. 21.

Podejście behawioralne nie stwarzało możliwości analizy różnych elementów przedmiotu badań. Próbą przełamania tej niemożności stało się podejście systemowe rozpatrujące obszar badań jako określoną całość obejmującą wewnętrzne powiązania i otaczające środowisko zewnętrzne. Podejście systemowe pozwala na określenie miejsca polityki w rozwoju społeczeństwa i jej możliwości dokonywania zakładanych przemian. Wśród rozwijanych w ostatnich dziesięcioleciach metod badawczych należy wymienić: metodę eksperckich ocen, metodę komunikacyjną, metodę politycznego moderowania.

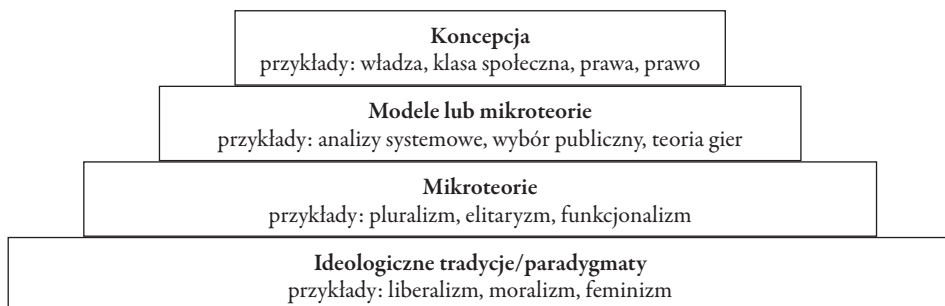
Metoda eksperckich ocen jest szczególnie istotna dla wypracowania ważnych rozstrzygnięć politycznych, analiz sytuacji politycznej, perspektyw rozwoju politycznego. Rozstrzygające znaczenie dla efektywnego zastosowania tej metody ma sposób doboru i jakość grupy eksperckiej.

Metoda komunikacyjna umożliwia wypracowanie cybernetycznego modelu procesu politycznego, traktowanie struktury politycznej jako wspólnoty komunikacyjnej.

Metoda politycznego moderowania przejawia się w badaniu procesów i zjawisk politycznych w drodze wypracowywania i analizowania przyjętych modeli, w tym zakresie mogą występować różne modele, m.in.: pomiarowe, opisowe, objaśniające i prognozujące.

Główne spory na temat politologicznych metod badawczych toczą się przede wszystkim między zwolennikami podejść jakościowych i behawioralnych.

Poziomy konceptualnych analiz politologicznych

Źródło: A. Heywood, *Politics*, Houndmills 1997, s. 21, *Macmillan Foundations*.

Większość akademickich nauk o polityce jest skonstruowana zgodnie z założeniami liberalno-racjonalnymi. We współczesnych naukach o polityce wyodrębniły się trzy główne kierunki badań odzwierciedlające istotę dociekań politologicznych⁷:

- kierunek socjologiczny prowadzący do teoretyczno-metodologicznego ujmowania charakteru i istoty polityki, zjawisk i procesów politycznych;
- podejście normatywno-instytucjonalne, u którego podstaw leży analiza norm politycznych i prawnych oraz organów państwowych, partii i systemów partyjnych, grup interesu, systemów wyborczych, a także instytucjonalnych analiz porównawczych;
- kierunek empiryczno-analityczny, opierający się na analizie badań opinii publicznej i eksperymentu, rezultatów konkretnych badań socjologicznych.

IV. MIEJSCE NAUK O POLITYCE WŚRÓD NAUK HUMANISTYCZNYCH I SPOŁECZNYCH

W Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 roku w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych przyjęto nazwę dyscypliny nauki o polityce, zaliczając ją do obszaru nauk społecznych⁸. W ten sposób przeniesiono nauki o polityce z nauk humanistycznych do nauk społecznych. Równocześnie wyodrębniono nauki o polityce publicznej, anektując zarówno część przedmiotu badań należącego do nauk o polityce, jak i nauk o zarządzaniu.

⁷ N. Johnson, *The Limits of Political Science*, Oxford 1989; M. Laver, *Invitation to Politics*, Oxford 1983; G.A. Almond, *A Discipline Divided. Schools and Sects in Political Science*, Newbury Park 1989; *Political Science in America. Oral Histories of a Discipline*, red. M.A. Baer, M.E. Jewell, L. Sigelman, Lexington 1991; *Political Science. The State of the Discipline*, red. A.W. Finifter, Washington 1983.

⁸ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, Dz.U. 2011, nr 179, poz. 1065.

Nauki humanistyczne i nauki społeczne – podział dyscypliny

Obszar nauk humanistycznych		Obszar nauk społecznych		
dziedzina nauk humanistycznych	dziedzina nauk teologicznych	dziedzina nauk społecznych	dziedzina nauk ekonomicznych	dziedzina nauk prawnych
archeologia		nauki o bezpieczeństwie	ekonomia	nauki o administracji
bibliologia i informatologia				
etnologia		nauki o obronności	finanse	prawo
filozofia		nauki o mediach	nauki o zarządzaniu	prawo kanoniczne
historia		nauki o polityce	towaroznawstwo	
historia sztuki		nauki o polityce publicznej		
językoznawstwo		nauki o poznaniu i komunikacji społecznej		
kulturoznawstwo		pedagogika		
literaturoznawstwo		psychologia		
nauki o sztuce		socjologia		
nauki o rodzinie				
nauki o zarządzaniu				
religioznawstwo				

Źródło: opracowano na podstawie *Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych*, Dz.U. 2011, nr 179, poz. 1065.

System społeczno-polityczny będący punktem odniesienia dla nauk o polityce obejmuje wzajemne powiązania następujących podsystemów: ekonomicznego, społecznego, aksjologicznego i politycznego. Podsystem ekonomiczny zabezpiecza materialną infrastrukturę. Podsystem polityczny stanowi mechanizm realizacji ogólnej woli i ogólnego interesu różnych elementów systemu. Sfery: aksjologiczna i społeczna budują społeczeństwo obywatelskie. Z powyższej perspektywy można dokonać klasyfikacji nauk społecznych i humanistycznych. Każda z nich zajmuje się innymi aspektami tych czterech podsystemów. W konsekwencji można wyróżnić nauki społeczne zgrupowane wokół socjologii, nauki „duchowe” (w tym m.in. filozofia, kulturoznawstwo, religioznawstwo, etyka, estetykę itd.) nauki o polityce oraz nauki ekonomiczne.

Ta ogólna klasyfikacja nie jest wystarczająca. Problemy powstają wtedy, gdy pojawia się konieczność przypisania poszczególnych dyscyplin do konkretnego miejsca ze

względem na ich przedmiot czy artykułowane problemy. Sfera socjalna jest przedmiotem zainteresowania zarówno socjologów, jak i politologów. Ustalenie konkretnych problemów badawczych następuje poprzez skonstruowanie subdyscypliny badawczej, jaką jest socjologia polityki. Analogiczna sytuacja występuje w przypadku filozofii politycznej, dla której punktem odniesienia są także normy i wartości polityczno-kulturowe, społeczno-kulturowe, moralno-etyczne. Do tych podziałów dochodzi jeszcze etnopolitologia i psychologia polityki. Ze względu na występującą w badaniach politologów silną tendencję do porównywania zjawisk, procesów i instytucji ważne znaczenie ma politologia porównawcza.

Kategorie wykorzystywane przez nauki o polityce

Kategorie główne	Kategorie pozostające w ścisłym związku z naukami o polityce	Kategorie innych nauk społeczno-humanistycznych
– polityka	– państwo prawa	– indywidualizacja
– władza polityczna	– własność prywatna	– społeczeństwo
– życie polityczne	– społeczeństwo obywatelskie	– naród
– system polityczny	– warstwy i grupy społeczne	– wolność
– reżim polityczny	– świadomość społeczna	– prawo
– wartości polityczne	– konflikty polityczne	– kultura
– działalność polityczna		– postęp
		– rewolucja
		– ewolucja

Źródło: U. Bernbach, *Politische Theoriengeschichte. Probleme einer Teildisziplin der politischen Wissenschaft*, Opladen 1984, *Politische Vierteljahresschrift. Sonderheft*, 15; *Politologija*, red. M.A. Wasilik, Moskwa 1999, s. 20.

Dla charakterystyki politologii istotnym punktem odniesienia są jej relacje z historią. Obie dyscypliny rozwijały się w ścisłym związku. W naukach historycznych występuje subdyscyplina – historia polityczna.

V. NAUKI O POLITYCE – PROBLEM TOŻSAMOŚCI DYSCYPLINY

Nauki o polityce podlegają dynamicznym przemianom. Dotyczy to nie tylko przedmiotu i celu badań, stosownej metodologii, ale również struktury dyscypliny. W Polsce panował przez całe dziesięciolecia konsensus, że subdyscyplinami nauk o polityce są w zasadzie: teoria polityki, myśl polityczna, historia polityczna, systemy polityczne, partie i systemy partyjne, stosunki międzynarodowe, marketing polityczny. Tego typu podział ulega podważeniu już to ze względu na przedmiot badań, już to ze względu na aspiracje dotychczasowych neoklasycznych subdyscyplin (np. stosunki międzyarodo-

we) do budowy odrębnych dyscyplin. Znaczenie ma także dążność różnych środowisk naukowych do powoływania nowych dyscyplin naukowych. Jest to w dużym stopniu sprzeczne z tendencją europejską i światową do budowania większych sekwencji tworzących daną dyscyplinę przy równoczesnym otwieraniu się dyscyplin, dziedzin i obszarów na siebie.

BIBLIOGRAFIA

- Almond G.A., *A Discipline Divided. Schools and Sects in Political Science*, Newbury Park 1989.
- Ayer A.J., *Language, Truth and Logic*, Harmondsworth 1971, *Pelican Book*.
- Berg-Schlosser D., Stammen T., *Einführung in die Politikwissenschaft*, wyd. 6, München 1995, *C.H. Beck Studium*.
- Berg-Schlosser D., Stammen T., *Einführung in die Politikwissenschaft*, wyd. 7, München 2003, *C.H. Beck Studium*.
- Bermbach U., *Politische Theoriengeschichte. Probleme einer Teildisziplin der politischen Wissenschaft*, Opladen 1984, *Politische Vierteljahresschrift. Sonderheft*, 15.
- Chodubski A., *Wstęp do badań politologicznych*, Gdańsk 2004.
- Development The of Political Science. A Comparative Survey*, red. D. Easton, J. Gunnell, L. Graziano, London 1991.
- Eagles M., Johnston L., *Politics. An Introduction to Democratic Government*, Peterborough 2004.
- Garner R., Ferdinand P., Lawson S., *Introduction to Politics*, Oxford 2009.
- Heywood A., *Politics*, Houndmills 1997, *Macmillan Foundations*.
- Jakubowski W., Załęski P., Zamęcki Ł., *Nauki o polityce. Zarys koncepcji dyscypliny*, Pułtusk 2013.
- Janowski K.B., *Politologii polskiej meandry*, „Przegląd Politologiczne” 2011, nr 1.
- Johnson N., *The Limits of Political Science*, Oxford 1989.
- Krauz-Mozer B., Borowiec P., Ścigaj P., *Kim jesteś, politologu? Historia i stan dyscypliny w Polsce*, t. 1, Kraków 2011.
- Laver M., *Invitation to Politics*, Oxford 1983.
- Narr W.-D., *Theoriebegriffe und Systemtheorie*, Stuttgart 1969.
- Pal L., *Public Policy Analysis. An Introduction*, Scarborough 1992.
- Political Science in America. Oral Histories of a Discipline*, red. M.A. Baer, M.E. Jewell, L. Sigelman, Lexington 1991.
- Political Science. The State of the Discipline*, red. A.W. Finifter, Washington 1983.
- Politologia w Polsce. Stan badań i perspektywy rozwojowe*, red. T. Łoś-Nowak, Toruń–Wrocław 2001.
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych*, Dz.U. 2011, nr 179, poz. 1065.
- Ryszka F., *Nauka o polityce. Rozważania metodologiczne*, Warszawa 1984.
- Skarżyński R., *Podstawowy dylemat politologii: dyscyplina nauki czy potoczna wiedza o społeczeństwie? O tradycji uniwersytetu i demarkacji wiedzy*, Białystok 2012.
- Voegelin E., *Die neue Wissenschaft von der Politik. Eine Einführung*, München 1959.

- Voegelin E., *The New Science of Politics. An Introduction*, Chicago 1997, Charles R. Walgreen Foundation Lectures.
- What is Politics? The Activity and its Study*, red. A. Leftwich i in., Oxford 1984.
- Wprowadzenie do nauki o państwie i polityce*, red. B. Szmulik, M. Żmigrodzki, Lublin 2002.
- Zieliński E., *Nauka o państwie i polityce*, Warszawa 1999.
- Żukowski A., *Politologia jako dyscyplina naukowa i kierunek kształcenia. Zarys problematyki*, Olsztyn 2006.

Prof. dr hab. Konstanty A. WOJTASZCZYK – Dyrektor Instytutu Europeistyki Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych; w latach 2005-2008 sprawował funkcję Prorektora Uniwersytetu Warszawskiego ds. studenckich. Kierował także Zakładem Instytucji Europejskich w Instytucie Nauk Politycznych WDiNP UW. Pełni różne funkcje poza Uniwersytetem Warszawskim, m.in.: Przewodniczący Komitetu Głównego Olimpiady Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym, Prezydent Fundacji Europea, Członek Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów, Prezes Polskiego Towarzystwa Studiów Europejskich. Zainteresowania badawcze koncentrują się m.in. wokół prawa europejskiego, instytucji Unii Europejskiej, systemów politycznych, systemów partyjnych. Promotor wielu rozpraw doktorskich, ponad 400 prac magisterskich, ok 250 prac licencjackich. Autor licznych publikacji w języku polskim, angielskim i niemieckim.